

SLOVENE.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemanj valja: Za celo leto predplačan 15 glđ., za pol leta 8 glđ., za četrt leta 4 glđ., za en mesec 1 glđ. 40 kr.
V administraciji prejemanj valja: Za celo leto 12 glđ., za pol leta 6 glđ., za četrt leta 3 glđ., za en mesec 1 glđ. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 glđ. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznaniila (inserati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 189.

V Ljubljani, v soboto 20. avgusta 1892.

Letnik XX.

Udeležba na I. slov. katol. shodu.

Ker se je do danes oglasilo že nad tisoč udeležencev, večinoma vnanjih, in se mora pripravljajni odbor še posebe ozirati na Ljubljano in okolico, pokazalo se je, da bi bili prostori na starem strelišču pretesni za vse udeležence. Odbor je bil vsled tega v neprijetnem položaju: ali obdržati doslej določene prostore ter odkloniti vse po 15. avgustu oglašene udeležence, ali pa skrbeti za večje prostore. Ker je odbor mnenja, da se tem lepše uresniči namen katoliškega shoda, čim več je udeležencev, zato se ni mogel odločiti, da bi odklanjal poznejša oglasila, ter je sklenil, opozorjen tudi od lokalnih odborov, prirediti vse tri slovesne shode na vrtu starega strelišča, ki se bode v ta namen primerno pokril in ozaljšal. Troški bodo sicer vsled tega mnogo večji, toda odboru je mnogo na tem, da udeležencem napravi udeležitev shoda kolikor mogoče prilično in prijetno.

Vsled te premembe prostora more odbor postreči z vstopnicami še vsem, ki se želé udeležiti shoda.

Malone vsem, ki so se doslej oglasili, je odbor že doposlal vstopnice. Kdor jih še ni prejel, naj pravočasno reklamuje. Tudi naj vsakdo prej ko mogoče izrecno naznani, kdor želi, da mu odbor preskrbi stanovanje.

Glavni pripravljani odbor.

I. slov. katol. shod.

(Konec.)

Sekolja V.: Tisek.

Ker sedaj po sovražnem tisku največ trpi sveta cerkev in katoliško življenje in s tem blagostanje našega naroda, sprevidi prvi slovenski katoliški shod, da je neobhodno potrebno, sovražniku postaviti se v bran z enakim orožjem — s katoliškim tiskom. A ne le braniti, marveč tudi pozitivno mora tisek pospeševati katoliško zavest in katoliško življenje. Naj se izkoristi ta velemoč 1. kot politična moč v časnikarstvu, 2. kot izobraževalna moč v ljudskem, leposlovnem in znanstvenem berilu, 3. kot vzgojilna moč v spisih za mladino.

1. a) Prvi slov. katoliški shod spozna za vzdržanje katoliškega mišljenja in prepričanja med Slovenci kot najpotrebnejše sredstvo dobro časništvo. Zato proglašja za resno dolžnost vseh vernih Slovencev izdatno gmotno in duševno podpiranje naših katoliških listov. V dolžnost naj si šteje tudi vsak katoličan zatirati vse veri sovražne časnike in jih nadomeščati z dobrimi, sveto vero in našo narodnost pospešujočimi; časnike pa, ki se niso še brezpogojno udali liberalstvu, naj vplivni katoličani tako preustrojijo, da, zapustivši omahljivost, odločno, stanovitno in dosledno zagovarjajo edino prava načela.

b) Ker je pa prvi slov. katoliški shod trdno prepričan, da more katoliško časopisje le tedaj pokazati svoj mogočni vpliv, ako je modro in primerno osnovano, zato priporoča, naj se osnuje neki stalen središčni odbor katoliško zavednih vplivnih gospodov, ki naj bi dolo-

čeval smer o glavnih političnih vprašanjih, in sicer vselej na podlagi katoliških načel, da se med katoliškimi listi ohrani toli potrebna edinost.

c) Dobro vrejevan katoliško-politični dnevnik nam je neogibno potreben, ter naj se tako ravna, da bode vstrezal duševnim in gmotnim potrebam in zahtevam katol. Slovencev, bivajočih po vseh slovenskih pokrajinah. Ker si pa slovensko ljudstvo sploh dragega dnevnika ne more naročiti, potrebujemo tudi dobro vrejevanih, po enkrat ali večkrat na mesec izhajajočih perijodičnih listov. Z zadovoljnostjo izjavljamo, da imamo Slovenci take liste, ki že hvalevredno delujejo v tem smislu. Želeti je, naj se ti listi sporazumevajo med seboj in po središčnem odboru, da bodo vsi pisali v enotnem smislu in vsi delali z enakim navdušenjem za dobro stvar.

2. a) Prvi slov. katoliški shod s hvaležnostjo do Boga ponosno imenuje družbo svetega Mohorja; zahvaljuje se slavnemu odboru in vsem gorečim pospeševalcem za tolik trud, prosi, naj ne opešajo, marveč z enako vneto še nadaljujejo slavno delo slovenskemu narodu v duševni in telesni blagor.

b) Vernim olikanim Slovincem bodi vestna skrb, da deluje »Matica Slovenska« na pravi verskonravni podlagi.

c) Velike zasluge za slovenski katoliški tisek imajo razna katoliška tiskovna društva; prvi slov. katoliški shod jim izreka za požrtvovalno delovanje toplo zahvalo, ter živo priporoča vsem Slovincem, naj jih krepko podpirajo.

3. Kakor pripravljane dobrega berila, tako je tudi prevažno njega razširjanje; vsakega katoličana je torej vestna dolžnost, da slabo in kužno berilo po moči zavira, dobro

LISTEK.

Na oslu.

„Tatiče obešajo, tatove oprasčajo,“ veli star pregovor.

Justinijan II., vzhodno-rimski cesar, ki je vladal 12 let, počenši od leta 566, je moral slišati veliko tožb, kako da njegovi dvorjani, velikaši, bogatini in visoki službeniki brez strahu prestopajo cesarske zapovedi in postave, kako deró podložnike, stiskajo uboge.

Oni, kateri bi bili morali delati po zakonih, spoštovati ukaze, pravici niso dali do besede, nekaj, ker so se bali, nekaj pa, ker so bili sami prizadeti.

Cesar je hodil v zbor svojih svetovalcev, odkrivajoč jim krivice, ki se ljudstvu godé. Cesarški svetniki in zborniki, to se vé, so bili vsi cesarjevih mislij, vsi polni cesarjevih želj, toda storilo se je malo ali nič zoper krivico, ker so jo mnogi še sami pospeševali in podpirali — nesilo jim je to. Nekoč se cesar zopet pritožuje, da se zakoni ne izvršujejo, da se pravica odriva. Zdaj vstane starešina, morda edini poštenjak, mož čistih rok, pa dene užaljenemu cesarju:

„Ako hoče vaše veličanstvo in mi da neomejeno oblast, da morem hudodelstvo in hudodelca

kaznovati, ne gledé na njegovo osebo in službo, porok sem s svojo glavo, da bodo nehale tožbe, da bo vladala pravica.“

„Dobro,“ odgovori cesar, „vsprejemem tvojo ponudbo: Postavljam te svojega namestnika v Carigradu, dajoč ti najobširnišo polnomoč.“

Ne dolgo potem pride k namestniku vdova, tožit visokega gospoda, da ji je vzel del dedovine, a drugi del prikrajšal.

Namestnik piše takoj tožencu, kažoč mu krivico njegovega postopanja in zavračajoč ga na spoštovanje obstoječih cesarskih postav. Vdova sama mu je nesla to pismo. Pismo ni imelo nobenega vspeha, vdovo pa je visoki gospod grdo ozmerjal.

Namestnik pošlje tožencu sodskega služabnika s povabilom, naj pride z vdovo pred sodišče in se z vdovo poravnava. A tudi ta jo bil odgnan.

Visoki ta cesarski gospod je bil večkrat povabljen k cesarju na kosilo. Namestnik je čakal takega dne. Res pride ta dan, pride tudi gospod za cesarsko mizo, a pride tudi namestnik. Spremistvo pusti zunaj, sam pa stopi v obednico, kjer je bil že cesar s svojimi gosti.

Namestnik reče: „Veličanstvo! Ko ste mi izročali carigrasko namestništvo, dali se mi pravico in oblast, da morem vsakega podvreči vašim zakonom, pa bodi kdorkoli. Prihajam vprašat, če je res vaša previšja volja, ravnati se po izrečni besedi,

ali ne. Ako ne, prosim vas, odvežite me dolžnosti, po kateri moram skrbeti za javno varnost in red.“

Tako vprašanje iznenadi cesarja ter goste ne malo osupne. Cesar reče namestniku: „To je bila in je moja resna volja. In ko bi bil sam kaj zakrivil, pripravljen sem odgovarjati pred sodbo.“

Namestnik pokliče biriče, zapove jim prijeti visokega gospoda za cesarsko mizo, prebledelega, ter ga odpeljati. Cesar je to pripuščal, gostje pa so se čudili namestnikovi drznosti.

V namestnikovi dvorani so že čakali vdova in povabljeni priče. Strar se je hitro razsodila, in visokemu gospodu dokazala velika goljufija. Namestnik izreče obsodbo, ki se je takoj izvršila. Strežaji mu slečejo cesarsko obleko, dadó mu šibje, ostrižejo ga do kože, posade vznak na osla, dadó mu rep v roke in ga vodijo po mestnih ulicah na posmeh in roganje ljudstva. Klicatelj je hodil pred njim ter glasno klical hudodelstvo in kaznenčev stan.

Ta neslišani dogodek ostre pravice je pomagal. Komur je vest očitala, da ima tujega blaga, ugrabljenega, ukradenega, prigoljufanega, vsakdo je hitel, da se ga iznebi, boječ se, in to po pravici, da ne bi se mu kaj podobnega pripetilo.

V kratkem času je bila v mestu tolika varnost osebe in premoženja, da so cesarja z vrisčem blagrovati, ko se je prikazal, dočim poprej ni slišal drugega, ko tožbe zoper cesarske službenike.

Vilinski.

pa pridno razširja po družinah in društvi. V to svrhu vzlasti veliko pripomorejo *farne knjižnice*, ako so modro vravnane.

4. a) Dobri, krščansko pisani vzgojilni spisi naj se pridno širijo med Slovenci, da se stariši in vzgojitelji zavedajo svoje premenitne dolžnosti, ter jo vestno spolnjujejo.

b) Zato priporoča prvi slovenski katoliški shod vsem pisateljem, izdajateljem in učiteljem mladine posebno skrb pri izdavanju, zalaganju in razširjevanju spisov za mladino.

c) Prvi slovenski katoliški shod nasvetuje, naj se sestavi *odbor veštih mož*, ki naj vestno presodijo in ocenijo vse slovenske knjige ljudstvu in mladini namenjene, oziroma dosedanje zanesljive ocene nadaljujejo in spopolnjujejo, da se slabo blago odstranjuje, tembolj pa razširjajo res dobre knjige. V tem smislu poskrbi naj se tudi posebna izdaja slovenskih klasikov za odraslo mladino.

Sekcija VI.: Katoliška narodna organizacija.

1. Prvi slovenski katoliški shod *smatra nepremeljiva načela katoliške vere kot glavni temelj javnopravnemu razvoju slovenskega naroda in izreka iskreno željo, da bi na tej trdni podlagi složno sodelovali vsi Slovenci v težkem boju za narodni obstanek slovenskega ljudstva.*

Temeljem katoliških načel, ki jamčijo jednako pravico vsakemu, zahteva prvi slovenski katoliški shod za slovensko ljudstvo *narodno ravnopravnost* z vsemi narodi avstrijskimi, zlasti tudi ravnopravnost slovenskega jezika v šoli in uradu, to tembolj, ker je ta ravnopravnost tudi slovesno zajamčena v čl. 19. drž. tem. zakona, — ter obžaluje krivice, ki se delajo po raznih deželah slovenskim manjšinam.

V obrambo naših verskih in narodnih pravic spoznava prvi slovenski katoliški shod potrebo *tesne zveze katolčanov raznih avstrijskih narodov* in izraža odkritosrečno željo, da bi na podlagi narodne enakopravnosti vsi narodi avstrijski združili se k skupnemu složnemu delovanju za moč, čast in slavo skupne avstrijske domovine, po vzvišenem geslu presvitlega vladarja: „Z združenimi močmi!“

2. Prvi slovenski katoliški shod jemlje radostno na znanje, da na Slovenskem vrlo delujejo v zmislu katoliško-narodnih načel razna politična društva, kakor: »Katoliško politično društvo v Ljubljani«, »Slovensko društvo« na Spodnjem Štajerskem, »Katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem«, »Katoliško politično društvo« v Konjicah, »Katoliško politično društvo« v Slovenjem Gradcu, »Katoliško politično društvo« pri Sv. Lovrencu v Slov. Goricah itd., — in izraža željo, da naj katoliški narodnjaki i nadalje krepko podpirajo trudapolno delovanje teh društev, posebno s tem, da jim pridobivajo novih udov in prijateljev, ter da tam, kjer se kaže potreba, snujejo nova taka društva.

3. Prvi slovenski katoliški shod smatra tesnejšo organizacijo slovenskega ljudstva na katoliško-narodni podlagi kot potrebno. V to svrhu pooblašča stalno komisijo družega slovenskega katoliškega shoda, da naj se pomnoži z odličnimi katoliško zavednimi rodoljubi iz vseh slovenskih pokrajin in se osnuje kot „Slovenski katoliški odbor“ z nalogom in delokrogom izvrševalnega odseka katoliških Slovencev.

Slovenske manjšine.

Slovenskih manjšin usoda je vselej vzbujala najiskrenejše sočutje vsega naroda. Kako tožna je tu kronika, ta zgodovina slovenskih manjšin! Kaki pojavi krivice in nasilstva!

In v kom se ne razburijo čuti, če pomisli, da stiske in preganjanja morajo trpeti Slovenci na slovenskih tleh v ponemčenih krajih, mestih in občinah?

Ti odnošaji nas vse prešinjajo bolešno in s pravično nevoljo, kadarkoli se v tem govori in piše. In tako je ves narod naš ovladala odkritosrečna želja, da se odstrani vsako poniževanje slovenskega imena

in pravic. Za ustavaških dob, ko so dunajske vlade izvrševale nadvlado Nemcev, se misliti ni bilo moči o neki organizaciji v obrambo slovenskega življa, bivajočega ob meji. Še sledu tu ni bilo o slovenskih šolah, še manj je bilo pa misliti o pravici slovenščine po uradih, nemško gospodarstvo se je tu šopirilo.

Po vseh uradih stal je ustavaški birokratizem, vzgojen v to svrhu po dolgih letih, popolnem v službi nemške nadvlade. Niti po slovenskih mestih in trgih na Kranjskem se ni smel tedaj priznavati c. kr. uradnik odkrito k slovenski svoji narodnosti. O kakem slovenskem gibanju ni bilo tu tedaj ni duha ni sluha. Stoprav tedaj, ko so bili Nemci v državnem zboru potisnjeni v manjšino, ko so večino dobile avtonomistiške stranke, spojene v bivši desnici, ko so na mah s tem zgubili Nemci nadvlado svojo, ko so Nemci izgubo svoje oblasti pri vladi nameravali nadomestiti z narodnostno agitacijo in so založili svoj „schulverein“ in druga podobna nacionalna društva, tu še le so založili tudi Slovenci slovensko šolsko društvo sv. Cirila in Metoda v obrambo slovenskih manjšin, tedaj so stoprav pričele narodno živeti slovenske manjšine.

In baš letošnija velika skupščina slovenskega šolskega društva v Postojni je bil pomenljiv praznik slovenskih manjšin. V ta dan, v dan 28. julija, je potihnil, umolknil strankarski prepir Slovence zoper Slovence, kateri pri družih prilikah po raznih krajih razburja slovenske misli k neslogi, stranke zoper stranko. Poudarjali so v ta dan vsi govorniki trdno prepričanje, da to mora postati drugače!

Ali naj se za vselej tepta ravnopravnost slovenskega ljudstva po naših ponemčenih krajih, hočemo li vedno gledati nebržno, kako slovensko ljudstvo ondi brez nadeje ua boljše časa politični neprijatelji narodno zatirajo.

Tu se ne sme dlje dogajati! Slovenske manjšine morajo zopet postati vprašanje slovenskega programa, vseh zvestih Slovencev, ne gledé na politično strankarstvo. Usoda naših manjšin biti mora postavljena na stopinjo človekoljubja in ravnopravnosti.

To je moči doseči v dvojni meri. Pred vsem z lastno vrlino teh manjšin, neupogneno odločnostjo in pogumnostjo, koja mora navladati vsacega Slovence v opasnem položaju.

In druga smer narodne samoobrambe zoper potujčenje drage slovenske krvi v ponemčenih krajih je: Slovenski narod v svoji celoti ne sme manjšinam svojim odtezati pomožne roke, jediniti se mora v njih okrepljenje, v povzdigo, osvobojenje in vzdrževanje. Tu smo zopet zadeli ob nesrečno slabost našega današnjega položaja, na strankarsko mržnjo, katera slabi moči naše in najlepše namere. Še tako slayni politični veleglas, še tako velika vednostna ali umetelska dovršenost in najzvočnejše slovensko ime ni taka zasluga, kakor je ohranitev ali obramba slovenskih manjšin.

Politični pregled.

V Ljubljani, 20. avgusta.

Notranje dežele.

Linški župan se je tako zelo zameril židovskim liberalcem, ker je pozdravil udeležence katoliškega shoda, da mu ne morejo odpustiti. Jednako jezo si je nakopal tudi mestni zbor. V dopisu iz Linca pripoveduje „N. Fr. Pr.“, da so po klerikalni agitaciji vsi boljši možje prišli iz mestnega zbora. Prejšnji župan je moral odstopiti, ker so se mu delale ovire, in prišel je sedanji župan, kateri je pa s tem zasedel županski stol, da je zbral okrog sebe razne inferiorne elemente. Županu potem očita neznačajnost, o mestnem zboru piše, da se je v njem bil nekaj časa boj proti inteligenci, ki se je končal s tem, da so iz mestnega zbora vsi boljši možje izstopili. — Ker se nečejo linški župan in mestni odborniki pustiti več strahovati od židovskih liberalcev, zato so pa nakrat postali inferiorni elementi. Seveda liberalcem je le tisti razumnik, ki vedno slepo trobi v liberalni rog.

Ministerska prememba. Kakor že večkrat, govori se tudi sedaj mnogo o tem, da grof Taaffe odloži ministerstvo notranjih stvari in ostane samo ministerski predsednik. Nekateri hočejo vedeti, da bode novi minister notranjih stvari namestnik dolnejavstrijški grof Kielmannsegg, drugi pa za to mesto imenujejo češkega namestnika grofa Thuna. Zadnji bi levičarjem ne bil po volji, ker pripada češkemu zgodovinskemu plemstvu. Vse to je pa najbrž le časnikarsko ugibanje v pasjih dneh.

Deželni zbori. Po časopisih se ugiblje, bodo li letos še jedenkrat sklicani deželni zbori. Liberalni časopisi mislijo, da ni nujno potrebno, da bi morali pred Božičem rešiti deželne proračune. „Času“

se poroča z Dunaja, da še ni določeno, kdaj bodo shorovali deželni zbori, pa tudi še ne, kdaj se snižeta delegaciji.

Nemci in Čehi. Vselej silnih agitacij od strani nemških nacionalcev in Mladóčehov je na Češkem in Moravskem nasprotje mej obema narodnostima se še povečalo. Zatiranje Čehov v nemških okrajih mora tudi v čeških krajih vzbujati nevoljo. Naj se Nemci še tako nedolžno delajo, vendar ni tako dolgo tega, ko se je po severno-čeških listih prepovedovalo, da se češki delavci ne smejo niti v službo jemati. Sedaj nemški listi dva slučaja posebnó porabljajo proti Čehom. V Pragi je neki češki rokodellec streljal na neko nemško družino. Napadovalec najbrž ni bil pri pravi pameti. Še „Bohemia“ pravi, da ni izključeno, da je blazen. Potem pa je bil pri Iglavi na Moravskem pri tovarni Moravčevi pretep mej Nemci in Čehi. Čehom so prišli bajé delavci iz tovarne na pomoč. Kako je stvar bila, bode še le sodnijska preiskava pojasnila. Od obeh strani se je vložila pritožba. Karakteristično za nemške liberalce je pa, da že zaradi teh dveh dogodkov kličejo po vojaški sili, zahtevajoč, da naj pride za namestnika v Prago kak general. Tembolj čudno je to, ker se je drugi dogodek pripetil na Moravskem. Po tem takem bi tudi v Brno moral za namestnika priti general, da bi tudi Nemcem, ki gospodujejo na Moravskem, malo peruti pristigel. Najhujše se pa nemški listi hudujejo, da se mej Čehi vedno bolj uveljavlja géslo: „Svoji k svojim!“ Seveda židovski fabrikanti in trgovci bodo imeli največ škode, če se Čehi dosledno ravnaio po tem géslu. Liberalci že kličejo po policiji, da omeji vsako agitacijo v tem smislu. Pač lepi svobodnjaki so, ki še ne dovoljujejo, da bi kdo prijateljem svetoval, kje naj kupujejo.

Vnanje države.

Avstrija in Bolgarija. Povodom rojstvenega dne cesarja Franca Jožefa je v Sofiji bila v katoliški cerkvi slovesna služba božja. Po dovršeni službi božji zbrali so se zastopniki avstrijske kolonije v konzulskem poslopju, da so častitali. Prišel je pa tudi bolgarski ministerski predsednik častitat v imenu bolgarske vlade.

Bolgarija in Turčija. Turška oblastva so jako pazila, da se bolgarskemu ministerskemu predsedniku v Carigradu kaj hudega ne pripeti. Posebno se je prikrival čas odhoda in pa po kateri poti se odpelje. Časopisom se je sporočilo, da se vrne preko Varne.

Srbija. „Srbija“ piše, da je že dolgo veliko nezaupanje mej regentstvom in vlado. Če bi se tudi sedaj stvar kako poravnala, vendar se sedanje ministerstvo dolgo ne bode ohdržalo. V ministerstvu samem je popolen razkol. Vsaka polovica se nadeja, da z imenovanjem novega finančnega ministerstva dobi večino. Radikalna stranka se je razcepila v tako različne elemente, da je prav za prav več ni. Vsi radikalc, ki so malo samostojni, so vladi obrnili hrbet. Le tisti še drže z vlado, ki pričakujejo od nje kakih osebnih koristij. Kako se bode kriza rešila, še ni znano, toda gotovo je, da bodo vedne krize ugonobile deželo. — Po novejših poročilih iz Belega Grada ima se danes odločiti, ali Pasić umakne ostavko, ali se pa pokliče druga vlada.

Turčija. Libanonskim guvernerjem s činom vezirja je imenovan Naum efendi. Kakor znano, mora biti libanonski guverner katolik.

Indija. Vse angleške čete v Indiji dobé še letos repetirke. Brezdimni smodnik bodo pa pozneje vpeljali. Vlada najbrž zaradi dogodkov v Afganistanu bolj hiti oborožiti indijsko vojsko z boljšimi puškami.

Izvirni dopisi.

Iz Gorice, 19. avgusta. Te dni sem razposlal malo knjižico z naslovom: Slovenci, na katoliški shod v Ljubljano! V tej knjižici pravim, da je na Vipavskem naše ljudstvo najbolj zbujeno, ker so se tam narodne fraze vže zdavna preživele. Vender sem tudi zapisal: „Na Vipavskem osobito nosijo zvonec taki govedniki, da jim noben pameten človek ne zaupa 5 gld.“ Menil sem, da bodo vsi te besede tako razumeli, kakor je treba. Zdaj pa slišim, da so raznesli po Vipavskem govorico: Dr. P. je mislil župane in starešinstva vipavske doline.

Bog ne daj! Komu je mogla taka misel v glavo? Tedaj menite res, da bom jaz nazival govednike: Robiče — Čigoje — Bolkove — Nemce in druge veljake na Vipavskem, katere iskreno spoštujem? Ali se sme sploh reči o županu, da nosi zvonec? Ali znajo slovenski tisti, ki moje besede tako tolmačijo? Menite li, da sem hotel sramotiti pred svetom svoje rojake, katere imam za najboljše rodoljube in za najbolj nadarjene sinove cele Slovenije?

Vender pa vemo vsi, da je ostalo še iz Lavričevih časov sem tu pa tam po Vipavskem nekaj norcev, nekaj kričačev, ki niso ni pri poštenih

(Dalje v prilogi.)

gospodarjih, ni pri sodiščih . . . ni pri glavarstvu na dobrem glasu. Ti nosijo zvonec, kjer se za narod kriči; ti so pri naših časnikarskih kričah zapisani za prve narodnjake cele Vipavske doline. Žal, da ne smem nikogar imenovati, slišim pa, da nabirajo podpise in vložijo tožbo. Dobro! Bodo se sami ovadili. Kogar srbi, naj se češe.

Da pa na Vipavskem (tudi na Krasu) zvejo take Slovence prismođe ali pohajče, je gotovo na čast poštemu, pridnemu in razumnemu ljudstvu Vipavske doline. Vipavci so vže toliko izobraženi, da se ne dajo več slepiti od vsakega, ki „Živio“ vpije.

Ta misel mi je bila na umu, ko sem pisal omenjene besede. Ko je moj prijatelj poštemu starešini iz Vipavske doline razložil, kaj in koga sem mislil, rekel je: „No, če je pa take mislil, jim je ravno prav rekel.“

Ni res tedaj, kar je „Edinost“ pisala, da sem jaz trdil, da na Vipavskem gospodarijo ljudstvu taki govedniki itd., ti samo zvonec nosijo, kjer se za narod kriči. Blagorodnih županov naših ni mej njimi!

V oni knjižici sem tudi pisal: „Ali naj ostavimo tudi še na dalje vajeti v rokah takih mož?“

To so nekateri tako razlagali, da je naperjeno proti visokočast. g. dr. Gregorčiču. Samo oni, ki ne zna nič čitati, mogel je moje besede tako razlagati. Ves svet ve, da jaz visokočast. g. dr. Gregorčiča spoštujem in ljubim, kakor tudi on mene ljubi.

Da nisva v vseh vprašanjih ene misli, čemu bi skrival? Bog daj, da bi se v Ljubljani prijateljski pomenili in sporazumeli, a vrnivši se v Gorico, da bi vsi z iskrenim zaupanjem mogli pozdravljati dr. Gregorčiča.

Tedaj pa bodo odstopili od njega oni, ki zdaj zvonec nosijo, . . . a jaz bom pripravljen odvezavati takemu možu jermene na črevljih. . . .

Toliko za zdaj!

S spoštovanjem

Dr. Josip Pavlica.

Iz Zagreba, 16. avgusta. (Izložba učil.) Po inicijativi g. dr. Kršnjavega, predstojnika sekcije za bogočastje in uk prirejena izložba učil v dvoranih kr. zem. obrtne šole otvorila se je včeraj — na obletnico jubilarne gospodarsko-gozdarske izložbe — na svečanosten način. Nje namen je dvojen: praktični in naučni. Praktičen, ker je baš sedaj treba dosti učil za novo zgrajeno šolo — poučni, ker se na njej vidi uspeh in stanje prosvete.

Izložba je bogata v vseh strokah ljudskih in srednjih šol. Otvoril jo je banov namestnik sekcijski načelnik dr. Kršnjavi, ob 11. uri predpoludnem. Že pred 11. uro zbralo se obilo odličnega občinstva v svečano ozaljšanem vestibulu kr. zem. obrtne šole, mej njim izložbeni odbor. Točno ob enajstih dospel je sekcijski načelnik v spremstvu vladnega komisarja Mošinskega in vladnega tajnika Viktorina.

Pevsko društvo „Kolo“ zapelo je iz naklonjenosti do učiteljstva pod vodstvom g. prof. Novaka učiteljsko himno, a nato je pristopil predsednik odbora za prirejenje izložbe gosp. Mato Gršković ter ogovoril sekcijškega načelnika blizu tako-le: „Že čim, da se je pri nas priredila izložba učil, je zadosten dokaz, da se i v Hrvatski ceni potreba, da se seznanimo z novodobnimi pripomočki umnega dela, brez katerih se iz šolske patrijarhalnosti ne izvijemo — kajti tu velja narodni pregovor: brez alata nema zanata! — kjer ni učil — tam ni pouka. Ko začnemo učiti deco črke, ta črna strašila pod žezlom sile, kako ti nemili znakov oživé pod podobico stola, vil, bobna, šile, hiše itd.“

Kako nazorno se poštev s premetanjem kroglice na računalu! Mesto da drobne glavice naučimo z računskimi operacijami, poslužujemo se računalu. Prepričajmo deco o magnetizmu po vseh zakonih znanostij, govorimo o pozitivnem in negativnem polju, poslušala nas bode pozorno, a razumela nas ne bode. Ako pa ji pokažemo dejansveno magnetizem na magnetu — stvar je takoj jasna. Tako ni samo z magnetizmom, tako je z elektriko, optiko in vsemi pojavi narave. Kaj naj rečem o prirodoznanosti? Ko čuje dete o nepoznanih živalih, rastlinah, rudah, zapomni si začasno, a trajno spominalo se bode le, ko bode videlo vsaj nje sliko, ako ne naravno stvar. Tako je z vsako teorijo, siva je, kakor pesnik veli — a praksa je bujna in zelena.

To prakso zastopajo učila in vesel nas, da smo uprizorili izložbo učil, katera baš nema svetov-

nega glasu — a je za naše razmere jako častna. V njej so zastopane vse stroke učil od najnižje ljudske šole do vseučilišča. Ako v njej niso zastopane samo domače tvrdke in dela naših učiteljev, služil nam bode napredek drugih narodov za vzor, za kojim se popnimo. Da je pa naša izložba uspela toli sijajno, zahvaliti nam je v prvi vrsti. prevz. bana in vis. kr. zem. vlado, koji so nas podpirali z besedo in dejanjem.

Posebno zahvalimo tudi Tebe, prevz. gospod predstojnik, koji si to misel zamislil in izvršil. Blagoizvoli jo dobrotno proglasiti kot otvoreno predhodnico novi preparandiji, koja naj sledi neposredno tej izložbi.

Mej živahnim odobravanjem navzočih odvrne sekcijski načelnik dr. Kršnjavi sledeče: „Spoštovana gospoda! Izražam Vam svoje veselje nad tem, da ste se poprijeli ter s tiho in vztrajno energijo izveli misel o izložbi učil, koja je prirejena v proslavo otvorenja nove mestne šole.“

Naše šolstvo je jako dobro organizovano, veliko število cenjenih učiteljev deluje marno in vestno za napredek mladine in povzdiguje ugled šole in stanú. Občine žrtvujejo za šole znatne svota, istotako kr. zem. vlada. Dalji razvoj šole leži v smeru intenzivnejega završenja posameznih zavodov. Zbirka učil podpira ta izvršenja. Ta izložba je prirejena deloma, da se spoznavajo proizvodi raznih tvrdk, deloma, da naše učiteljstvo vidi, s koliko pridnostjo in marljivostjo učitelji drugih narodov prirejajo učila in kakova učila jim rabijo pri pouku. Ta izložba služi nam v čast, ker je jedna največjih izložb učil mej vsemi, ki so se do sedaj priredile v Avstro-Ogerski, tako, da smo hvale dolžni mnogobrojnim izložiteljem, ki so v tem pripomogli k sijajnemu vspehu. Ako Bog dá, hočemo čez nekaj let zopet prirediti tako izložbo, a ta bode le iz učil, koje bodo priredili naši učitelji in naše tvrdke, da bomo videli, kakova bode posledica tej izložbi, katero sedaj v imenu Nj. prevzvišenosti proglašam otvoreno!

Pavci so zapeli nato „Lepa naša domovina“ in sekcijski načelnik napoti se s svojim spremstvom po sobanab, da proučuje izložene predmete. Zastopniki pojedinih tvrdk pričakovali so ga pri svojih oddelkih. Posebno pozornost klanjal je predstojnik izdelkom pojedinih učiteljev, a izmej vnanih tvrdk vzbujali so njegovo pozornost izdelki iz bogate zaloge budimpeštanskega „muzeja za učila“ in tvrdke Calderoni v Budimpešti, katere so v vsakem pogledu res sijajne. Ostal je dve uri v izložbi ter se odhajaje najpovoljnejše izrazil o nje vspehu.

Predmeti so izloženi v vestibulu, na stolbah, galerijah in devetih dvoranih kr. zem. obrtne šole na vseučiliščnem trgu. V pritličju so vzorci klopí, telovadskih priprav, model za orglje in jeden harmonij. Razven teh igrače za zabavišča. Na stenah visé table za nazorni pouk, zemljevidi, historične podobe itd. Na galeriji prvega nadstropja nahaja se velezanimiva in hvale vredna zbirka učil učiteljskega društva v Osieku „Zajednice“ in ona vseučiliščne knjižarne v Zagrebu. V prvi in drugi dvorani priredila je Pichler-Jeva vdova z Dunaja svoja učila za ljudske in srednje šole, kakor za zabavišča. V tretji dvorani je prekrasna izložba učil za prirodo-slovni pouk tvrdke Calderoni v Budimpešti.

Četrto dvorano polnijo lepe in zanimive zbirke za ljudske in srednje šole zem. „muzeja za učila“, vseučiliščne tiskarne, državnega pedagogija in tvrdke G. Gutkopfa — vsi iz Budimpešte. V peti dvorani (II. nadstropje) so učila za pisanje in risanje od raznih izložnikov in tvrdk v lepi celoti. V šesti dvorani umeščena je obsežna izložba učil za nižje in višje ljudske šole; v sedmi dvorani je zbirka knjižarne Hartmana v Zagrebu; v osmi dvorani izložile so razne tvrdke in razni izložniki učila za prirodoznanstveni pouk v srednjih šolah. V deveti dvorani zastopane so tvrdke: A. Kreidl, Houdek in Herwert v Pragi; Lenoir in Foroter, Reichert & Fritsch v Beču. Na galeriji II. nadstropja je velika zbirka ženskega ročnega dela, učil za zabavišča ter zbirka fizikalnih aparatov J. Deberta v Zagrebu itd.

Izložbeni odbor je izdal ročni katalog, ki služi pri proučevanju izložbe, katera je proti neznatni vstopnini (30 kr.) odprta vsak dan do 15. sept. t. l.

Slovenska učiteljica.

Iz Prage, dne 17. avgusta. (Dramaturg Ladislav Stroupežnický in prof. Jos. Kořinek †. — Odkritje spomenika Va-

clavu Benešu - Třebitzskému.) V istini, čudno naglo umirajo češki pisatelji. Jeden za drugim gredo, in rezerva mlajših močij ni tako mnogo-brojna in izdatna, da bi na mesto jednega mogočno in silno nastopila takoj druga, baš tako močna, kakor ta dva, koja sta nas zapustila za vselej minoli teden. Danes teden je tu umrl prvi dramaturg „Narodnega gledališča“, odlični beletrist in dramatični pisatelj češki, gosp. Ladislav Stroupežnický, v 42. letu dóbe svoje; v nedeljo pa profesor in češki pisatelj, gosp. Jos. Kořinek.

Toda izpregovorim naj pred vsem o Stroupežnickem, s kojim je odšel iz vrste literatov naših mož, kateri si je stekel z izvornimi svojimi tipičnimi obrazi častno mesto v zgodovini češkega slovstva s svojo dramatično delavnostjo velike zasluge za „Narodno gledališče“ in češko dramatično. slovstvo. Spisal je celo vrsto izbornih dram iz češkega življenja, modernih in zgodovinskih, kojih je mnogo na stalnem repertoaru.

Nekoliko je preloženih v poljščino, nemščino, hrvaščino in na slovenski jezik.

Skratka, i smrt Stroupežnickega je za razvoj „Narodnega gledališča“ hud udarec. Pokojnik je bil čist in odkrit značaj, kakoršnih imamo malo, čislán in spoštovan je bil celó med neprijatelji in svojimi protivniki.

Da bi hotel delovanje pokojnega dramaturga Stroupežnickega po zaslugi oceniti, moral bi istemu literarni zgodovinar posvetiti celo stran povestnice našega zlatega doma ob Veltavi. V njem je izgubila češka literatura v vseh strokah, dramatiška pa osobito, in mesta, na kojem je stal in povsem mu tadoščal, po njem nihče ne bode mogel popolniti. Med češkimi dramatiškimi pisatelji zavzema Stroupežnický najodličnejše mesto; odlikoval se je kot dramaturg z znamenito strokovno omiko, mnogočitateljnostjo, izkušnostjo in bistroidom, in mlajšemu pisateljskemu pokolenstvu je bil odkritosrčen prijatelj in neumoren svetovalec.

Zadnje dni njegovega življenja trle so ga rod-binske nadloge in križi, dokler ga smrt ni rešila hudega trpljenja in bolezní.

Velik dramatiški ženij ostavil je češko slovstvo s tem možem, kojemu je zdaj na veke palo pero iz neumorno marljive in delavne roke. Vsegamogočni mu podeli večni mir in pokoj!

Nekoliko dnij se je pa preselil v večnost za Stroupežnickým umirovljeni gimn. profesor g. Jos. Kořinek, češki pisatelj. Rajnik se je porodil leta 1829 v Trojevicah na Hrudimskem; bil je čistega značaja mož, odkritosrčen rodoljub in izboren učitelj. Vzgojil je nekoliko vrlih generacij narodnega naraščaja.

Da bi popolnil borno češko šolsko slovstvo, je spisal: „Latinsko slovnice“ (doslej pet izdáv), koja ni uvedena samo na čeških gimnazijah na Češkem, Moravskem in v Sleziji, temveč je preložena tudi v bolgarščino, katera je bila kot vzor tudi hrvatski.

Kořinek je spisal „Vaje za prelaganje iz češčine v grščino“, kritičko je za tisek priredil „Kralje-dvorski in zelenogorski rokopis“, „Č. Aleksandreido“, J. A. Komenskega „Labirint sveta“, „Raj sreca“ in „Informatorium materske šole“.

Ko je rodoljubni škof Jirsik založil v Budjeovicah češko gimnazijo, pozval je Kořinka za ravnatelja, a rajnik je to mesto odklonil iz raznih raz-logov; bil je člen „Svatobora“ in dopisujoči člen kralj. češke akademije. Povodom umirovljenja je prejel viteški križec Fran-Josipovega reda. Čast njegovega spomnu!

A le redkokedaj se pravi o kakem pisatelju, da je pisal s krvjo svojega lastnega srca. To je se-véda rečeno samo obrazno in se hoče reči, da pisa-telj govori v svojih spisih iz sreca, da je sam občutil vse naprej, kar je spisal, da govori iz svojega najglobljejšega prepričanja, da govori iskreno, go-reče, navdušeno, da prešinja čitateljevo srce do naj-tajnejših globin!

Tak pisatelj je bil Vaclav Beneš - Třebitzský, kojemu so v nedeljo v rojstni njega vasiči Třebizi blizu mesta Slanega postavili in odkrili češki rodol-jubi spomenik, kojega je povsem tudi zaslužil ta najboljši češki pripovedovalec.

Slavnosti se je udeležilo v tej tihi pogorski va-sici, odkoder je razkošen pogled po okolici, nad

10.000 ljudi, 60 društev z zastavami, in v impozantnem sprevedu odlikovala se je poleg ponosnih banderijev na konjih četa malih dečkov v sokolski obleki — bilo jih je 60 — in zastop malih družic, nosečih na drogih tablice z napisi posameznih Beneševih spisov.

Od vseh končin privrelo je ljudstvo peš in jež, odposlanci z venci, samo od društva „Svatobor“ ni nihče prišel, nihče poslal venca, ni dopisa, dasi je pokojni Beneš vse svoje imenja (4500 gld.) — devet dni pred svojo smrtjo volil temu društvu, kojemu je namen, podpirati ubožne ali bolne češke pisatelje, vdove in opuščene sirote po umrlih pisateljih.

Spomenik sta izgotovila praška soharja Procházka in Hergesel, in je sličen Jungmannovemu spomeniku v Pragi. Soba ima napis: „Václav Beneš Třebizský“, ter predločuje Beneša zamišljenega nad knjigami, s peresom v roki.

„Kdo je bil?“ pital je o njem v dan njega smrti dne 21. junija leta 1884 gosp. Ferd. Schulz v uvodnem članku „Národních Listov“ — „Váš kapelan in češki povestničar!“ Ne več? Ne več! In to je zadoščalo, da je njega smrt pretresla vso domovino, da je vsako zvesto srce v tem kraljestvu prešinila nepopisna ból nad njega grobom.“

Slavnostni govor govoril je gosp. v. Štéh, poznati pisatelj in učitelj v Slanem. Iz njegovega prekrasnega govora navedem naj tu samo ginljivi završetek. Govornik, obrnen proti odkritemu spomeniku, je dejal:

„Imamo te torej zopet med nami, Václav Beneš Třebizský! Prišel si zopet med nas — in zdaj te nikoli več ne bomo pustili odtodi. Milo tvoje obličje se bo zopet usmevalo na te male hišice, ki se tu stiskajo k skali in med kojimi je začelo utripati zlato tvoje srce. Nič ne dé, da si od kamena — med nami je tvoj duh! Nič ne dé, da molčiš — za-te govoré dela tvoja! Nič ne dé, če nas ne vodiš — blesteč vzgled nam je življenje tvoje!

Glej! Tu je stal ponosni grad nadutega gospodstva. Kje so njega stolpi — kje grbi — kje slava? Od vsega ostala je kopica kamenja. Toda višje nego je stal grad, popenja se obraz tvoj, podobne moža, koji se je porodil v ilovnati koči revnih staršev. More li biti za nas jasnejše povzbude — za naše otroke — našemu potomstvu?

Tvoj obraz nam bo vzpodbuda.

Ako bi se nevihte vsipale na nas, pogled na-te nam bo v blagoslov. Spomin na-te vodil bo mladence naše na prava pota — devotke naše bodo tu predle mične sanje o poklicu čeških žen, in ko se bo v krasnih dnevih brezskrbna mladina krog tebe radovala pri igran — zapela ti bo narodne pesnice, koje si tako ljubil! Češki ljud erpal bo iz tvojih spisov poučenje za svoja dejanja, češko pisateljstvo bo posnemalo marljivost tvojo, zatrjevanje in navdušenje, in narod, spominjaje se usode tvoje, ne bode pripustil, da bi na one, koji zanj delajo z duhom, čakala v starosti morda beraška palica ali milost siromašnice.

Kakor življenje tvoje, — taka vzpodbuda nam bo podoba tvoja. Ljud te vasice varoval je bo, kakor punčico sredi očesa. K tebi se bo zatekal v svojih težavah, in kedar poleti po vsi domovini vest, da so spolnjene vse želje naroda — obsipal te bo z najpestrejšim cvetjem.

Da — ljud češki — ta spomenik ni nēm kamen — on nam bo vir idej — odločnosti in činov.

In vi, vetrovi, koji danes poligravate z drevesnimi vršički — nesite v neznana ta kraljestva, kjer biva duh Vaclava Beneša Třebizskega — pozdrave naše in vsega naroda! Nesite tja prisego našo: da prej umró Čehi, nego bi pripustili, da bi trpela — čakala sramoto — da bi padla naša ljubljena — sveta naša domovina!“

Štehov govor je pretresel vsa srca, in preko holma zdoni gromovito ploskanje. Društvo „Dalibor“ zapoje „Kde domov můj“ — kaj društvo? Nad deset tisoč ust je pelo „Kde domov můj“, in veličajni ta koral razlegal se je celó do Panenské Týnice. Ginjeni in navdušeni so udeležniki ostavljali tiho Třebiz, kajti v nji so čuli zopet jednoč utripati s polno močjo srce češkega ljudstva — v bližini te neznatne kočice, koja je domovini dala jedno največjih čeških src!

Družbe sv. Cirila in Metoda redna VII. velika skupščina

dne 28. julija 1892 v Postojini.

(Dalje.)

Kakor so koroške podružnice sijajen vzgled ob zborovanjih svojim sestram, tako se je odlikovala tudi letos slovenjegraška podružnica, ki je v svoji okolici zborovala jedenaajstkrat ter si tako privabila tudi najvišje število družbenikov, namreč 562. Tej najbližja pa je dična ženska podružnica v Gorici s 349 družbenicami. Vzglede slovenjegraške podružnice jela je posnemati v zadnji dobi podružnica ptujska in je takoj dosegla lep vspeh. (Živele!)

Taki vzpodbujevalni vzgledi, o katerih so čitali rodoljubi v časnikih, utegnili so imovitejše nagniti, da so prihiteli s polno roko družbi na pomoč. Vodstvo se čuti srečno, da po I. skupščini letos za beleži največje število novih pokroviteljev v. (Živio!) Od lani so pristopili: Tek. št. 55. Slovenski in hrvatski abiturijenti l. 1891 vsled dohodka svoje dijaške veselice v ljubljanski čitalnici z vsoto 174 gld. 56. Ob petindvajsetletnici svojega mašništva na dan svojega godu župnik Jernej Ramoveš. 57. Odbor za nameravani slovesni vsprejem novega župnika trnovskega v Ljubljani, Ivana Vrhovnika, razdelil je nabrani denar po slavnem mestnem magistratu tako, da pripade pokroviteljina naši družbi, in postane trnovska župnija pokroviteljica. 58. Župnija sveti Ivan pri Trstu. 59. Mokronoška podružnica vsled izvanredno nabrane vsote 110 gld. 60. Peter Majdič, veletržec v Celju, počastil je žensko podružnico v Št. Juriju in sebe postavši njen pokroviteljski družbenik z vsoto 100 gld. 61. Ljubljanski bogoslovi leta 1892 z vsoto 100 gld. 62. Istotako mariborski bogoslovi. 63. Cerkljanska župnija na Gorenjskem po zastopniku Radoslavu Hočevanju z 105 gld. 64. Župnija Višnja Gora. 65. Marin Luxa, posestnik in gostilničar na Proseku. 66. Slovenski goriški bogoslovi l. 1892. 67. Iz daljne Amerike letos beležimo prvi znameniti dar 333 gld., ki ga je naši družbi naklonil naš rojak Josip Zalokar z naročilom, da se vpiše mej pokrovitelje. „Gorjanski Dom“ na Gorenjskem s 111 gld. Pooblaščenec je njegov predsednik (ozir. namestnik). 68. „Vas Podholm“ pri blejskem jezeru s 111 gld. Zastopnik: duhovni predstojnik gorjanske fare. 69. Jožef Zalokar, duhovni pastir v Red Jacket-u, Michigan, United States of North America s 111 gld. 70. Litjske in šmartinske Slovenke III. po zastopnici gospej Mariji Zore-tovi, soprogi šmartinskega župana. 71. Ivan Gerdol, posestnik v Škorklji pri Trstu. 72. Karol Miklavčič, župnik v Zminju v Istri. 73. dr. Fran Stor, odvetnik v Ljubljani. 74. „Ljubljanski Sokol“. 75. Zmagoslav Rohman, posestnik in tovarnar v Rudolfovem. 76. Slovenski visokošolci leta 1892 na Dunaju s 107 gld. 77. Gospá dr. Tavčar-jeva. 78. Gospica Arcetova. 79. Gospá Souvan-ova. 80. Gospá Fani Ravnihar-jeva. 81. Gospá dr. Stor-ova. 82. Čitalnica v Planini. 83. Gospá Marija Bratanič iz Celja s 500 gld.

5. Marsikateremu dobrotniku se včasih srce ohladi do družbe, katera mu naravnost ne nudi osebnih koristij, kakor je to pri drugih društvih, in zato je priprostejše nekoliko težje prepričati o važnosti te šolske družbe ter jih vneti zanjo. Ako pa Vas vodstvo popelje na širno pozorišče društvenega delovanja, pridemo nehoté do vsklika: Da, takó koristna družba je vredna in potrebna vse podpore!

Vodstvo se Vas usoja v duhu popeljati v

A. Družbine šolske zavode.

Ne bodemo čč. skupščinarjev nadlegovali z opisom zgodovinskega razvoja teh družbinih naprav, saj itak vse to najdejo v Vestnikih I—V. Le na sedanji stan opozorimo.

a) Zabavišče ali otroški vrtec v Celju. Pod vodstvom ondotnih čč. šolskih sester, ki so si stekle že neprecenljivo zaslugo za vzgojo slovenskih deklic na južnem Štajerju, naš vrtec prav lepo vspeva. Do 60 otrok obiskuje to zabavišče.

b) Zabavišče pri sv. Jakobu v Trstu je pristno semenišče za ondotno našo ljudsko šolo. Otroki je zahajalo vanj čez 70.

c) Iz tega zavoda se je rodila družbina slovenska ljudska šola pri sv. Jakobu v Trstu, v kateri se poučuje po učnem načrtu, kakor v drugih šolah na Primorskem. S šolskim letom 1891/92 odprli smo IV. razred, tako da je letos šola spopolnjena. Kot IV. učiteljska moč nastopil je v jeseni učitelj Fran Delcott, ki pa je s koncem leta službo odpovedal. Ker se po dosedanjih

skušnjah oglasi za I. razred čez 100 otrok, zato je predlagalo načelnistvo tržaške podružnice, da se naj osnuje tudi paralelka. Vodstvo je, uvažajoč tehtne pedagoško-didaktičke vzroke, v 57. seji ukrenilo, da tržaško načelnistvo nemudoma priredi učno sobo za paralelko, ob enem je tudi razpisalo dve učiteljski mesti, na jedno vsprejme učiteljico, da bo poučevala i v ročnih delih, ker je marljiva učiteljica Delkin itak preobložena. V to šolo je bilo sprejetih: I. razred 93, II. 86, III. 65, IV. 42, torej 286 učencev. Profesor dr. Karol Glaser, katerega je vodstvo posebej za to naprosilo, obiskal je kot društveni nadzornik to šolo, za kar mu bodi iskrena vodstvena zahvala! Istotako je bil meseca maja pri pouku v vseh razredih navzočen c. kr. okrajni nadzornik I. Dolinar. Oba nadzornika sta se o šoli dokaj povoljno izrazila. Dne 14. julija bil je šolski sklep s preskušnjo, katere se je v vodstvenem imenu vdeležil glavni tajnik s prvomestnikom moške podružnice poslancem M. Mandičem in z več druge gospóde i starišev. Izvestitelj z veseljem konstatira, da se je preskušnja veledobro obnesla. Videti je bilo, da si je učiteljstvo v svesti svoje vzvišene naloge in da otroci kažejo veliko zanimanja za učne predmete. Istotako so se obiskovalci pohvalno izrazili o veliki zbirki ročnih del tako zabavišča kakor četvero-razrednice. Da se šola vsporedi drugim javnim zavodom, vložilo je vodstvo že dne 14. maja 1891, št. 1258, in zopet dne 11. novembra 1891, št. 1477, prošnjo za pravico javnosti, ker ta zavod že odgovarja vsem zakonitim določbam. A žal, da na to svojo vlogo vodstvo še dozdaj ni dobilo odgovora! (Cujte!)

č) Istega popoldne je vodstveni tajnik z nekaterimi tržaškimi rodoljubi obiskal i zabavišče v Rojaniu ter bil navzočen pri kratki preskušnji. Gospóda se je soglasno izrekla, da je v tem zavodu učni i vzgojni vspeh najpovolnejši. O, želel bi bil navzočnosti kakega slovenskega mladenca, da bi bil slišal deklamovati nekako 4letnega dečka, kako moramo ljubiti svojo domovino — njegovo srce bi se moralo omečiti! — Sem je zahajalo okrog 60 otrok.

d) Prestopimo na Goriško! Vsled letnega poročila goriške moške podružnice je obiskovalo družbino zabavišče v Pavmi čez 60 otrok.

e) Zabavišče v Podgorici, katero ima svoje zavetje v lepih in zračnih prostorih ondotnega „katoliškega bralnega in političnega društva“, zbiral je redoma do 80 slovenskih otrok.

Ker se društvo „Sloga“ v Gorici, ki vzdržuje svoj „otroški vrtec“ in „trorazrednico dekliško“, bori v očigled tolikim žrtvam, ki jih naklada narodna organizacija goriškim rodoljubom, z denarnimi težkočami, prihitela je „Sloga“ vsled njene utemeljene prošnje naša družba uprav v zmislu naših pravil na pomoč z izdatnišo novčno podporo. Tako si smé torej naša družba prisvajati tudi delež na vzgoji te mladeži v

f) zabavišči društva „Sloga“, katero obiskuje do 100 otrok, in

g) v slovenski trorazrednici dekliški istega društva s 145 učenkami. (Dobro!)

(Dalje sledi.)

Dnevne novice.

V Ljubljani, 20. avgusta.

(Najvišja zahvala) Presvetli cesar je milostno blagovolil naznaniti svojo zahvalo kranjskemu deželnemu odboru, ljubljanskemu mestnemu zastopu, takajšnji trgovski in obrtniški zbornici, c. kr. kmetijski družbi, deželnemu pomočnemu društvu „Rudečega križa“ in veteranskemu koru za lojalne čestitke povodom najvišjega rojstvenega dne.

(Zlatomašnik monsignore Ignacij Orožen.)

Minoli ponedeljek je v mariborski stolni cerkvi daroval zlato sv. mašo mil. gošp. Ignacij Orožen, apost. protonotarij in stolni dekan v Mariboru. Dne 4. avgusta se je zasluženemu slavljencu poklonila deputacija častite duhovščine, v katere imenu je čestital mil. g. prelat Kosar v navdušenih in prisrčnih besedah. Zlatomašnik se je rodil dne 30. jan. 1819 v Laškem Trgu, v duhovnika je bil posvečen dne 4. avgusta 1842. Služboval je kot kapelan v Zalu in Celju, kjer je ostal celh 10 let ter se mnogo bavil z zgodovinskimi študijami. L. 1854 je izdal zanimivo „Celjsko kroniko“. To leto je dobil župnijo v Braslovčah. Tu je imel več časa in prilike za svoje študije. Sad njegovega truda je sedem zvezkov velevažnega dela: „Das Bisthum und die Diocese Lavant“, v katerem nestrokovnjak najde

mного kratkega časa, strokovnjak pa občuduje veliko marljivost in točnost pisateljevo. L. 1865 se Orožen preseli kot župnik k sv. Križu pri Slatini, dne 24. sept. 1867 je bil umeščen kot stolni kanonik v Mariboru, kjer je mogel preiskati škofijski arhiv. Objavil je poleg drugih manjših spisov „Mihael Plaskan, farnešter in dekan pri sv. Frančišku v Stražah“, „Zwei neugefundene Römersteine aus Untersteiermark“ in „Die Vesten Schaumburg und Trauersburg im Sallthale“. Dne 21. sept. 1884 je postal stolni dekan. Več časa je bil član štajerskega dež. šol. sveta, poleg tega je kot semeniški vodja predaval o cerkveni umetnosti. Po njegovem navodu se je prenovila stara stolna cerkev v gotskem slogu. Za mnoge zasluge je bil l. 1887 od cesarja odlikovan z zlatim križem železne krone III. vrste, lansko leto pa od svetega očeta Leona XIII. s častjo apostolskega protonotarja. Z mnogimi čestitci kličemo i mi: Bog ohrani zlatomašnika še mnogo let!

(Osebnosti.) Tržaški škof, mil. gosp. dr. J. Glavina, je v četrtek v baziliki sv. Antona v Padovi praznoval štiridesetletnico svojega mašništva — Poveljnik deželne brambe, nadvojvoda Rainer, se jutri zvečer pripelje v Senožete, kjer bode nadzoroval brambovsko brigado. V četrtek se vrne na Dunaj. — Deželni šolski svet kranjski je imenoval stolnega vikarija čast. gosp. Mavričija Šarabona katehetom na prvi mestni petrazredni deški in na mestni nemški petrazredni dekliški ljudski šoli.

(Iz Cirknice) se nam piše: Pred kratkim časom so še ljudje godrnjali čez dežavno vreme, sedaj so pa že nejevoljni čez vročino. Pripeka solnce res, da je groza. Na cesarjev rojstveni dan smo imeli 33° po C. Celo po noči ni padlo živo srebro pod 22° C. Jezero v tej vročini hitro upada. Kmetovalci hoté kositi travo po „blatah“, kakor imenujejo one travnike, po katerih voda večkrat nastopi. Po njivah, katere imajo večidel peščena tla, pa vse vene in hira, od vročine in ker se neprisiljivi črv izpodjedel rastlinam koreninice. Ravno črv je vzrok, da bode letina prav slaba. Krompirja, ki je tukaj glavni pridelek, še toliko ne bodo marsikje pridelali, kolikor so ga vsadili. — Žalostno-smešno je bilo gledati, kako je na cesarjev rojstveni dan popoldne ob 6. uri oddelek topničarjev drvil skozi Cirknico, da se je s prašne ceste vzdigaval tak dim, kakor da bi Cirknica gorela. In kaj je bilo vzrok, da so tako bežali skozi Cirknico? Tu imamo vročinsko bolezen, ki ima epidemičen značaj, vsaj tako se razglša. Radi te bolezni je prepovedala deželna vlada birmovanje, radi tega niso smeli priti vojaki prenočit v Cirknico, kakor je bilo že odločeno, temveč so morali ostati v Grahovem, skozi Cirknico so pa bežali, da bi se jih ne prijel vročinska bolezen. Bolezen pa ni tako strašna. Morebiti je bolnih vseh skupaj 15 v celi občini. Umrli so samo trije za vročinsko boleznijo, ki pa še ni bila jedini vzrok smrti, in vendar imamo epidemijo že jeden mesec. Sploh še nikoli ni bilo tako malo mirličev, kakor ravno v tem mesecu. Tudi zdravniki v svoji sitnosti naredé dostikrat iz komarja — konja.

(Iz vojaških krogov.) Z Razdrtega se nam piše: Dne 14. in 15. avgusta došli so na Razdrto in Ubelsko trije batalijoni deželnih brambovcv iz Južne, večinoma pa iz Gorenje Štajerske. Omeniti moram, da so došli vojaki vsled svojega poštenja in lepega krščanskega vedenja ljudem posebno po godu. Prav vspodbudno je, kako brkasti možaki v vojaški suknji z molkom v roki rožni venec molijo pred sv. Rešnjim Telesom. In to se lahko vsak dan opazi. Po teh vojakihi moremo sklepati, da živi po gorenje-štajerskih gorah še zmeraj verno ljudstvo stare korenine. Žal, da ne moremo trditi, da bi se naši kranjski fantje vsikdar tako pošteno vedli.

(Povodom cesarjeve slavnosti na Bledu) odrine jutri po polnoči ob 12. uri 51 minut iz Lesec poseben osebni vlak ter se pripelje v Ljubljano ob 2. uri 28 minut po noči na južni kolodvor.

(Vročina) zadnje dni neznosno pritiska. V Ljubljani smo imeli včeraj 31,2 stopinje po C., na Dunaju celó 37. Solnčarica je včeraj na Dunaju zadela 7 oseb, dve sta umrli. Zaradi vročine so včeraj prenehale brigadne raje dunajske posadke. Tudi proti večeru vročina malo pojenja; nebo je jasno kot ribje oko.

(Nova župnijska cerkev v Kočevju.) Odbor za gradbo nove župnijske cerkve v Kočevju naznanja, da je doslej nabral 13.500 gld. prostovoljnih darov. Ker je nujno potrebna nova cerkev, za katero so troški proračunjeni na 85.000 gld., prosi odbor blagovoljne podpore.

(Ogenj.) Iz Krškega se poroča, da je v četrtek zjutraj začelo goreti na pristavi grofa Ervina Auerperga. Tamošnji vojaški oddelek, na čelu mu stotnik g. Terboglav, je takoj prihitel na pomoč ter zadušil ogenj.

(Umrli) je včeraj v Kropi g. Fr. M. Potočnik, rudniški in zemljiški posestnik, v 28. letu dōbe svoje po dolgem bolehanju.

(Nesreča.) Dne 17. t. m. je 35letni železniški delavec Anton Gerlj iz Dolenjega v vološkem okraju pri popravljanju mostu pri Mali Bukovici pal z lestve 3 metre globoko ter se nevarno poškodoval.

(Prodaja konj.) V soboto dne 10. septembra ob 9. uri dopoldne bode na cesarja Jožefa trgu na prodajo 10 vojaških konj proti takojšnjemu plačilu.

Telegrami.

Kromeriž, 20. avgusta. Kardinal Fürstenberg je umrl.

Dunaj, 20. avgusta. Vsled vročine sta danes dve osebi umrli, več jih palo v nezavest.

Zagreb, 19. avgusta. Z današnjim dnem so končane občinske volitve. 25 mestnih odbornikov vladi prijaznih, 15 opozicijskih.

Zagreb, 19. avgusta. Štrajk zidarjev se nadaljuje. Stavbeni mojstri odločno zavračajo zahteve delavcev in izjavljajo, da se bode zmatral za odpuščenega, kdor do 23. t. m. ne začne delati.

Pariz, 19. avgusta. Tropična vročina se nadaljuje. Zopet se poroča, da je nekaj ljudi umrlo za solnčarico. 100 goved in 300 prešičev je pri prihodu na trg v La Villette bilo mrtvih. Poginili so zaradi silne vročine.

Washington, 20. avgusta. Ameriški zastopnik v Carigradu je poročil, da se je grdo ravnalo z ameriški misijonarji v Mali Aziji. Državni tajnik je na to naročil zastopniku, da naj takoj od turške vlade zahteva zadoščenja. H kratu se je zaukazalo, da dve ameriški ladiji odplujeta na obrežje Male Azije.

Obitnice.

V bolnišnici:

15. avgusta. Jakob Pankerc, delavec, 35 let, jetika.
16. avgusta. Ignacij Vesel, dninar, 28 let, srčna hiba. — Marija Slana, gostija, 88 let, dysenteria.
17. avgusta. Jožef Müller, gostjač, 71 let, emphisem.

Tujci.

17. avgusta.

Pri **Sonu:** Wolf, Pollak in Kandella z Dunaja. — Košmelj; Wild, podpolkovnik, iz Gradca. — Guttman, Lloydov kapitan, z rodbino, iz Trsta. — Günger in Gombo, tovarnarja, iz Budimpešte. — Karpeles, trgovec, iz Lipsije. — Denike iz Maribora. — Lichtenstein iz Berlin. — dr. Menčinger s sinovi, s Krškega. — Pöch z materjo z Jesenice.

18. avgusta.

Pri **Južnem kolodvoru:** Tiefenbach, železniški uradnik, iz Trsta. — Kneusker iz Nemčije. — Lazzovich, posestnik, s soprogo, iz Gorice.

Pri **bavarskem dvoru:** Wencel iz Kočevja. — Klemenčič, posestnik, iz Suhora.

Pri **avstrijskem caru:** Mosetig, pristav, z rodbino, z Dunaja. — Pribil, mehanik, iz Plzna. — Andoljšek, učitelj, iz Drage. — Vogelink, učitelj, iz Idrije.

Pri **Virantu:** Brosch z rodbino z Dunaja.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur
opazovanja	srakomera v mm	toplomera po Celsiusu			
7. u. jut.	736.4	19.7	sl. zapad	jasno	
19. 2. u. pop.	734.6	31.2	"	"	0.00
9. u. zveč.	735.0	20.9	"	"	
Srednja temperatura 23.9°, za 5.1° nad normalom					

Zahvala.

Uljudno podpisani odbor si šteje v prijetno dolžnost, izreči vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da se je vršila pevska slavnost „Slovenskega pevskega društva v Ptuj“ tako velikansko, končala tako častno in uzorno, svojo najtoplejšo zahvalo.

Posebno zahvalo pa zasluži „Slavnostni odbor Šoštanjski“, na čelu mu gospoda Ivan Kačič in Ivan Kramar, slavno „Županstvo trga šoštanjkega“ za svojo naklonjenost društvu, ki je pokazalo posebno s tem, da je blage volje dovolilo telovadbo na glavnem trgu, slavno „Sokolska društva“ in njih deputacije, osobito pa „Sokol Zagrebški“, „Sokol Ljubljanski“ in „Sokol Celjski“ za telovadbo, deputacija „Slovankega pevskega društva na Dunaju“ za izborni petje, mili nam bratje „Hrvat“ iz Zagreba, s Primorskega in Dalmacije za njih mnogobrojno navzočnost, s katero so poveljali slavnost, in konečno vse častite pevke in peval, združeni v mogočnem zboru.

Hvaležno se moramo nadalje spominjati tudi nepričakovano krasnega in gostoljubnega sprejema žalskih rodoljubov in dam na žalskem kolodvoru in sploh na vseh postajah od Žalca do Šoštanja; vsemu prebivalstvu prekrasne savijske in saleške doline, koje nas je sprejelo tako nandušeno, bodi prestrežna zahvala.

Pozabiti ne smemo tudi vrle godbe „Zagrebskega prostovoljnega gasilnega društva“ s kapelnikom g. Stökl-om, katera je svojo nalogo z obnim odobravanjem častno rešila.

Vsem in vsakemu kliče še enkrat: „prestrna hvala!“

Odbor

380 1

Slovenskega pevskega društva v Ptuj.

J. BENDIK v Št. Valentinu pri Steyru

Jedini izdelovalec novo izumljene e. kr. privilegovane

svetle tinkture za usnje,

s katero se naredi svetlo (zlika brez krtice) usnje na konjskih komatih, vozovih, usnje za čevlje in galanterijsko usnje, priporoča ta svoj izdelek, kateri se rabi ne le pri e. in kr. vojaštvu in velikih transportnih podjetjih na Dunaju, temveč tudi v hlevih cesarskih visokosti že več let.

Nadalje priporoča ravno isti za nepremoljiva čevlje svojo slavnostno 377 10—1

nepremočno mast za usnje,

ki daje usnju posebno mehko in se rabi celó pri najvišjem dvoru.

Cene: Svetla tinktura za usnje kilo 1 gld. 20 kr., 1 steklenica št. 1 — 80 kr., št. 2 — 40 kr., št. 3 — 20 kr.

Nepremočna mast za usnje kilo 80 kr., 1/2 kilo 40 kr., 1/4 kilo 20 kr., 1/8 kilo 10 kr.

Prodajalci na drobno in vojaški dobé rabat.

Da se izogné prevaram glej na ime „J. Bendik v Št. Valentinu“, ki je na vsakem kosu.

V Ljubljani je prodajeta Schussnig & Weber, v Celju Tanner in Stieger, v Mariboru Holasek in Martinz.

Da so J. Bendika usnje ohranjevalna sredstva izvrstna, in so se najbolj obnesla, kažejo nastopne vrste:

Poštni kolek: v Solnogradu, dne 12. junija 1892

Gospodu J. Bendiku, tovarnarju v Št. Valentinu,

Spodnja Avstrija.

Pošljite mi hitro 6 velikih škatelj nepremočne masti za usnje in 5 steklenic svetle tinkture za usnje, ker je nujno potrebujem za Njega cesarsko visokost.

Janez Schek.

e. in kr. izdelovatelj hribovskih čevljev.

Tajništvo in komerno predsedstvo Nj. cesarske visokosti gospoda nadvojvode Franca Ferdinanda avstr. Este.

Gospodu J. Bendiku, tovarnarju v Št. Valentinu,

Spodnja Avstrija.

Poštni kolek: Šopronj, dne 25. junija 1892.

Prosim pošljite jedno steklenico svetle tinkture za usnje.

Podpis.

Ivan Kregar,

pasar

LJUBLJANA,

in

Poljanska

izdelovatelj

cesta št. 8,

cekvenega

poleg „Alojzije-

orodja

višča“.

opozarja in toplo priporoča prečistiti duhovščini in slavnim cerkvenim predstojništvom svojo novourejeno

pasarsko delalnico,

v kateri izdeluje v najraznovrstnejših oblikah in slogih cerkveno orodje, kot: moštrance, ciborije, kelije, tabernakelne, svečnike, léstence itd. iz najtrše in najzanesljivejše kovine, lično in cenó po poslatih uzorcih ali lastnem načrtu. — Stare orodje popravlja in pravi, popravlja in pozlatuje v ognji tudi strelovodne osti po najnižji ceni. — Izvršeno blago pošlje dobro spravljeno in poštine prosto. 1592 52—33

Primerna darila!

priporoča uljudno

Fran Čuden,

urar,

preje J. GEBE,

v Ljubljani, Slonove ulice št. 11,

ter vabi uljudno preč. duhovščino in sl. občinstvo na ogled svoje velike izborne zaloge najraznovrstnejših žepnih ur, zlatih, srebrnih in nikelnatih, stenskih ur z nihalom, ur s stojalom in ur budilno (Weckeruhren), ur z godbo in godbenih valčkov v ličnih politiranih omaricah, raznovrstnih verižic, prstanov in uhanov.

Cene žepnim uram so naslednje:

Najfinije nikelne ure . . . od gld. 3.80 do 6 —
srebrne ure s ključem . . . 7.50 — 10 —
srebrne remontir - ure . . . 7.50 — 12 —
iste z dvojnim oklepom . . . 8 — 18 —
zlate ure za dame . . . 16 — 35 —
zlate ure za gospode . . . 24 — 130 —
Garantiram povsem za poštenost pri meni kupljenega blaga; za zanesljivost mehanizma pa poldrugo leto jamčim. — Cenjeni naročniki se mogo prepričati, da moje blago ni zamenjati z dunajskim tovarniškim blagom, vzle temu, da prodajam dobro blago za res nizke cene. Popravila izvršujem točno in zanesljivo ter jamčim za dobro izrabo — Vnanjim naročnikom postrežem po želji z obratno pošto. 17-9 205 38 20

Ilustrovani ceniki na željo gratis in franko.

Leop. Tratniku
v Ljubljani, sv. Petra cesta 27, 267 62-17

¹ Tisk „Katoličke Tiskarne“ v Ljubljani.